

Kemm xogħol għal xejn!

“Das-sajf,” qal is-sur Salv, “das-sajf għal Tunes.” Ried iġhid li kien bi ħsiebu jmur sa dik il-belt bil-mara u t-tfal, meta jkun it-temp hekk tajjeb li jkun jista' jaqsam ftit tal-baħar minn għajr ma jaħseb li waslet l-aħħar siegħa ta' ħajtu. Minn xi tliet snin 'l hawn, is-sur Salv kien qabad dina d-drawwa li kull sajf imur x'imkien barra minn artu, u issa sa Katanja, imbagħad sa Palermu, kellu l-ħsieb li bil-ftit il-ftit jara biċċa sewwa mid-dinja.

Sewwa jgħidu li x-xorti ma' min għandu! Fi żmienu Salvu kien għamel xi sold għmielu, u ma kienx iridha bi ftit. Biex tagħqad, mietlu ma nafx min, u hallielu erba' habbiet sewwa. Trid tarah imbagħad lis-sur Salv jintefaħ b'rixu!

U hekk kien li beda jagħmel dal-mawriet.

Qal is-sur Salv lil martu u 'l uliedu xhin kienu miġbura jithaddtu lejl ta' Mejju: “Tunes u l-ibliet ta' madwar fihom hafna x'tara, u naħseb jien li niġbdu daqs zahar shiħ biex induruhom sewwa. Hemm f'dik il-belt tinsab l-għaqda tal-Lvant u tal-Punent, ħaġa li ma tantx tista' tara bnadi oħra. Tara hemm ġenb ma' ġenb l-Għarbi li jgħix fix-xagħri, u s-sinjur liebes sew sew bħalma nilbsu aħna; fit-toroq għandna mnejn naraw diehla xi karwana mir-ramel tax-xagħri, ġenb ma' ġenb ma' l-oġġna awtomobbli; l-ilhna. . .”

“U kollox sew, pa; qrajnieh aħna wkoll il-*booklet* li baġi-tulek mill-uffiċċju tas-safar,” qabżet bintu l-kbira.

Is-sur Salv tfantas meta ra li nkixef minn fejn kien qiegħed isib dak il-kliem hekk imżewwaq. Ta lil bintu daqqa t'għajj bil-herra u kompla.

“Eh-eh-kollox sew; issa tifhmuni aħjar. Mela nitilqu għal ħabta ta' l-aħħar ta' Lulju, hekk kif Ġanni jispiċċa mill-iskola. L-ewwel niġbdu għal Tunes u meta nixbgħu mmorru l-ibliet l-oħra, u nerrgħu għal Malta f'nofs Settembru. Issa, meta s-sena l-oħra morna Katanja, bil-ftit tat-Taljan li naf kont iddubbajt biex niftiehem imma hej. . . .”

“Tantx tagħmel arja, pa, għax għaliġa kont tibgħat kull meta kont teħel, u kien jiġrilek hekk spiss,” qabżet darba oħra bintu.

“Tridx tiskot int, u ttawwalx ilsienek ma' missieriek. Eh-eh kif kont qiegħed ngħid meta qabżet dil-belha, jien ma nafx xejn bil-Frañċiż. . . .”

“Tassew, pa?!” staqsiet bintu.

“Ma nwegibx lill-ħmir. Eh—jeħtieġ li nibda minn issa nitgħallem xi ħaġa tal-Frañċiż halli nkun naf nimxi kif

jixraq f'Tunes, fejn kulhadd jitkellem bil-Franciz. Nibda minn ghada; fi tliet xhur ghandi naqbd u sewwa."

"Ehemm," soghlot bintu, b'mod li jtik hafna x'tahseb.

* * *

Bi hrara li tassew kien jisthoqqilha tiffir, is-sur Salv l-ghada nizel il-Belt, u xhin rega' lura lejn id-dar kien jin-sab mg'hobbi b'zewg Grammatki u b'Dizzjunarju tal-Franciz. Wara l-ikel tela' f'kamartu, qiegħed fuq il-mejda salt karti u lapes, qagħad bil-qiegħda u hejja ruħu ghax-xogħol.

Wara xi tliet sigħat nizel għat-tè. L-ewwel ma laqgħitu kienet bintu.

"Kif sejjer, pa?"

"Eh-tajjeb, tajjeb; eh-hu daqxejn itqal milli stennejt dal-Franciz, imma ma naqtax qalbi."

"Alla jħares, pa, ghax tmut!"

Is-sur Salv ma kellimha xejn.

* * *

Il-jiem u l-gimghat tgerrbu waħda wara l-oħra, sa kemm laħaq wasal il-bidu ta' Lulju. Kienu dawn, u ma tantx jeh-tieg li ngħiduha, zmenijiet ta' l-ikbar torturi għall-imsejken sur Salv. Ma qatax qalbu, balleè! Bil-mod il-mod bħal fekruna beda għaddej minn dik il-ħalja Grammatka, jinsa l-lum dak li tgħallem il-bieraħ. Kien tassew ikun fih xtara xhin, kull fil-ghodu wara li jkun trejjaq, kien jibda l-ghieda ta' kuljum mar-regli ta' l-ilsien Franciz, iħabbel moħħu jara jistax jifhem waħda minn sitta. Wara xi taqbida iktar ħarxa minn tas-soltu, kien ixarrab ix-xugamani fl-ilma u jdawwarhom ma' rasu biex iserrah f'tit mill-irbumbjar li kien jhedded li jaq-samlu moħħu. Meta ma kienx ikun jista' jsib tarf, kien idur għall-farag lejn il-flixkun inbid li kien iqiegħed hdejh.

Kulltant kien jitlagħlu u kien itajjar kollox minn quddiemu u jinfexx f'salt tgħajjir kontra l-ilsien Franciz u min kien l-ewwel li tkellmu.

"X'il-mniegħel iridu jagħmlu dan l-ilsien hekk tqil?! Jewwilla ma jinqdewx b'wieħed ehfef? Li kelli nagħmel imħatra li ivvintawh apposta biex jagħmluli demmi ilma, kont nagħmilha. Nagħmel salib minn tuli li ma nergax nittanta nitgħallem ilsien ieħor kemm indum ħaj. Imma issa, ħaqx xejn, la bdejt nkomplih ghax Tunes irrid noħroġ ta' raġel ma' min nitkellem."

L-aktar li kien itieh ġewwa kien is-sarkazmu ta' bintu l-kbira. Darba daħlet fuqu kif kien iddejjaq jitgħallem bl-ament il-verbi tat-tielet konjugazzjoni.

"Comment vous portez vous ce matin, papa?"

“Kif, minn fejn tgħallimtu dan il-Francież kollu? U kieku biss, ma tisthix li kif tiftaħ halqek tgħajjarni li ma naf xejn? Madankollu, li ma kellix uġigh ta’ ras, kont nurik kemm il-għelt għamilt fis-seba’ kelmiet li għedt. Issa tridx titlaq u tħallini kwiet?!”

* * *

Fl-aħħar waslet il-ġurnata, u s-sur Salv imbarka għal Tunes bil-mara u t-tfal. Qabel xejn għabba ġol-gabina l-Grammatki u d-Dizzjunarju; mhux għax tant kien iħobbhom, imma għax xtaq itihom xi daqqa t’għajn qabel ma jfajjar l-ewwel erba’ kelmiet bil-Francież.

Billi l-mirkeb kien kbir mhux hażin, lis-sur Salv, ma tagħtu l-ebda taqliba sew. Qagħad il-ħin kollu fil-kabin bil-kotba quddiemu, jipprova jitgħallem bl-amment xi frażi mexxejja tal-Francież.

Ma damux ma waslu Tunes, u hekk kif dawwru għal ġol-port, is-sur Salv tela’ minn isfel biex jibda jwerwer il-familja kollha bil-Francież li kien jaf.

Dehret riesqa lanča żgħira u minnha tela’ abbord wieħed tad-Dwana.

“Hawn” qal bejnu u bejn ruħu is-sur Salv, “hawn nagħmel tiegħi, Se nibda fuq dan il-bniedem.” Iddritta l-ingravata, ġibed il-ġlekk minn wara, sogħol xi darbotejn, u resaq fuq dak tad-Dwana.

“Je suis maltais, Pouvez vous. . . .”

“Sir, may I remark to you that, like most of my colleagues, I am fully at home with the English language?”

Malli sema’ lil dal-Francież ikellmu bl-Ingliż, is-sur Salv daħal go goxortu. “Tibża’ xejn,” qal “dan jitkellem hekk għax xogħlu jeħtieġ li jkun jaf bl-Ingliż; imma l-Francież li naf għad iġhoddli hafna kemm indum Tunes.”

Wara xi ftit tal-ħin niżel l-iskala u għajjat lil wieħed bid-dgħajsa. Meta resaq qallu “Portez moi. . . .”

—“Kollox sew, sinjur. Jien Malti daqsek, u bħali hawn l-eluf go Tunes. Kull fejn iddawwar wiċċek taħbat ma’ Malti; jekk ftit taf bil-Francież tħabbilx rasek għax malajr issib min jgħinek.”

Is-Sur Salv kien għoddu waqə’ l-baħar. Wiċċu sar aħmar nar, il-kliem wehillu fi grieżmu. Raġa’ tela’ bil-giri u niżel donnu miġnun ġol-kabina.

* * *

Il-mara u t-tfal tas-sur Salv li kienu qegħdin iħarsu minn fuq il-gverta lejn il-belt, stagħgbu wisq meta raw itiru minn ġot-tieqa tal-kabina tas-sur Salv u jinżlu bil-mod il-mod fil-baħar ikħal ta’ Tunes—żewġ Grammatki u Dizzjunarju tal-Francież. . . .